

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС 2.0

ПОТРЕБИ УКРАЇНСЬКИХ ЕКСПОРТЕРІВ

КОНТЕКСТ

Застосування Розділу IV Угоди про Асоціацію України та країн членів Європейського Союзу, що дало початок поглибленій та всеохоплюючій зоні вільної торгівлі (ПВЗВТ) з ЄС, розпочалось 1 січня 2016 року. Українська економіка отримала значну частку безмитного доступу до європейського ринку, а також стимул для покращення внутрішнього інвестиційного клімату.

В період функціонування ПВЗВТ Євросоюз став найбільшим торговельним партнером для України. Після початку війни українські експортери змінили напрям торгівлі з Росії на захід. Питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС склала 40,7% від загального обсягу торгівлі України у 2020 році¹.

Водночас саме з ЄС Україна має найбільше негативне сальдо в торгівлі – 4,8 млрд дол. США. Водночас, ПВЗВТ також зумовлює значні витрати для держави, пов'язані з гармонізацією законодавства з ЄС, а також витрати підприємців для адаптації до оновленого регуляторного поля.

П'ять років функціонування ПВЗВТ дозволяють зробити проміжну оцінку переваг та перешкод у торговельних взаєминах України та Європейського союзу. За результатами Саміту ЄС-Україна, що відбувся у жовтні 2020 року сторони домовились про перемовини щодо модернізації Угоди про Асоціацію, зокрема в частині Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС. Відповідно до норм Угоди, оновлення можливе з 1 січня 2021 року.

ЗАІНТЕРЕСОВАНІ СТОРОНИ

Уряд України, готуючись до перемовин з Євросоюзом, впродовж липня-грудня 2020 року провів [масштабні консультації](#) з представниками українських підприємств, які мають досвід експорту в країни Європи чи планують вийти на ринок ЄС, щоб сформувані обґрунтовані та сильні позиції для відстоювання інтересів України у процесі модернізації Угоди.

У консультаціях взяли участь 145 компаній. Розширені пропозиції надали 30 галузевих бізнес-асоціацій. До публічних консультацій за участі представників уряду в 6 областях України

¹ [Бюлетень](#) поточного стану торговельних відносин між Україною та Європейським Союзом // Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. – 29.03.2021.

долучились 113 представників бізнесу та бізнес-асоціацій. Свої позиції висловили представники підприємств, зареєстрованих у 22 областях України.

Представники аграрного сектора, зокрема середніх та великих фермерських господарств, харчової промисловості, промислового сектора – важкої, легкої, хімічної, деревообробної, фармацевтичної промисловості, логістичного та транспортного сектора, а також ІТ та консалтингу поділились проблемами, з якими вони стикаються при експорті до ЄС та своїми очікуваннями від оновлення Угоди.

Високий рівень розуміння проблем і чіткі запити на оновлення конкретних директив та регламентів були відображені у пропозиціях галузевих асоціацій.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ

Тарифне регулювання є основною перешкодою для експорту в ЄС українських товарів. Зменшення чи обнуління ввізного мита з боку ЄС дозволить підприємцям збільшити обсяги експорту власної продукції.

Найбільшим нетарифним обмеженням підприємці вважають необхідність проходити подвійну сертифікацію в Україні та ЄС, що зокрема зумовлено відсутністю Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА).

Низький рівень підтримки держави для виходу українських виробників на ринок ЄС.

АГРАРНИЙ СЕКТОР

Заінтересовані сторони:

підприємства, які виробляють сільськогосподарську продукцію та займаються переробкою, зокрема, томатів, зерна, кукурудзи, соняшника, ягід, виробництвом крохмалю-патокової продукції, соків, меду, молока, кондитерських виробів, хлібо-булочних виробів, кормів, виноробством, пивоварінням, картоплярством, птахівництвом та тваринництвом.

Потреби бізнесу:

- зменшення чи обнуління ввізного мита з боку Євросоюзу та/чи збільшення обсягів квот: експорт оброблених томатів, борошна, крохмалю, цукрів, пивоварного солоду, меду, гороху, м'яса птиці, соків, зерна, вина).
- доопрацювання на рівні міждержавних домовленостей та державних політик процедури сертифікації та маркування товарів.
- встановлення «дзеркальних» мит та умов експорту-імпорту для сторін Угоди задля захисту національних виробників на внутрішньому ринку.
- оновлення протоколу отримання преференційного статусу походження товарів.
- подальше оновлення та гармонізація законодавства, зокрема оновлення додатків до Угоди в частині директив та регламентів, зокрема щодо дитячого харчування, природних мінеральних вод, виноробства, фітосанітарних заходів, кормів для тварин.
- впровадження державних програм підтримки бізнесу, покращення умов банківського кредитування, зниження податкового навантаження на сільгоспвиробників.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Заінтересовані сторони:

Підприємства металургійної галузі та складного машинобудування, легкої промисловості, виробництва склопродукції, косметичної галузі, деревообробної промисловості, хімічної та фармацевтичної галузей.

Потреби бізнесу:

- підписання Угоди АСАА, т.зв. «промислового безвізу» у перших трьох пріоритетних сферах: безпека машин, низьковольтне обладнання, електромагнітна сумісність. Подальше розширення Угоди АСАА на інші сектори: радіо і телекомунікаційне термінальне обладнання, обмеження використання небезпечних речовин у техніці, екодизайн для окремих категорій приладів, енергетичне маркування окремих категорій приладів, медичні вироби, медичні вироби для діагностики in vitro, технічне регулювання фармацевтичної галузі, активні медичні вироби, які імплантують, електричний транспорт (трамваї).
- оновлення протоколу отримання преференційного статусу походження товарів та спрощення процедури отримання сертифікату EUR.1.
- подальша гармонізація законодавства в частині транскордонного перевезення відходів, виробництва скла, хімічної, фармацевтичної та медичної галузей.
- звуження або усунення можливості застосування антидемпінгових заходів та спеціальних захисних заходів (квотування) до експорту металопродукції.
- закріплення спеціальних умов і порядку застосування принципів Європейського Зеленого Курсу до експорту продукції з України.
- долучення України до розробки 14 індустріальних екосистем у Європі (Комюніке ЄК "A New Industrial Strategy for Europe" від 10.03.2020 та Europe's moment: Repair and Prepare for the Next Generation).
- створення державних програм підтримки експорту, які передбачатимуть часткову компенсацію участі у виставкових заходах національних виробників, компенсацію за доставку продукції в ЄС підприємствам важкої промисловості, допомогу держави у правових відносинах з ЄС, надання державних тендерних гарантії та гарантії виконання контрактів.

ТРАНСПОРТ ТА ЛОГІСТИКА

Заінтересовані сторони:

представники аграрного сектора, металургійної та машинобудівної галузей, а також безпосередньо транспортно-логістичних компаній.

Потреби бізнесу:

- лібералізація міжнародних транзитних перевезень та врегулювання ситуації навколо порушення статті 136 Угоди про асоціацію.
- запровадження спільного прикордонного та митного контролю у пунктах пропуску, а також посилення на двосторонньому рівні співпраці між прикордонними та митними адміністраціями щодо гармонізації процедур прикордонного та митного оформлення і контролю.
- видача сертифікатів з перевезення (походження) форми EUR.1 в електронному форматі та застосування такого підходу уніфіковано по всіх країнах.
- гармонізація законодавства щодо водного річкового, залізничного та електричного транспорту, цифрових технологій, екологічного регулювання у сфері у сфері відходів, шуму та хімічних речовин.
- збільшення граничних термінів перебування водіїв, які здійснюють міжнародні перевезення на території ЄС.

Учасники консультацій відкриті до взаємодії з урядом та готові ділитись своїм досвідом експорту до країн-членів ЄС. Більшість з них високо цінують можливості, які створила Угода та користуються ними. В той же час, в умовах війни з Росією, яка тривалий час була одним з ключових торговельних партнерів України, підприємці потребують розширення можливостей торгівлі з ЄС та мають високий рівень очікувань від модернізації Угоди.

Українські експортери можуть виробляти більше товарів та послуг, а досвід торгівлі з ЄС дозволяє їм налаштовувати відносини з іншими країнами, зокрема країнами Середнього Сходу та Африки. Втім, ЄС залишається пріоритетним напрямком торгівлі для українського бізнесу завдяки географічній близькості, зокрема в контексті виконання Green Deal.

Для уряду України важливо провести надалі секторальний аналіз політичних та економічних наслідків пропонуванних змін, представлених у деталізованій карті проблем та очікувань бізнесу щодо оновлення ПВЗВТ, та сформувані такі переговорні позиції, врахування яких забезпечить Україні економічне зростання та підсилить євроінтеграційний вектор розвитку.